

โลกของชานน : โดยนิติพร ชุมศรี ผลงานประติมากรรมสิ่งแวดล้อมในชุมชน
หมวดหมู่ สิ่งแวดล้อม , 18 กรกฎาคม 61

เมื่อชานน เด็กจากต่างจังหวัดต้องเข้ากรุงเทพฯ

จะเกิดอะไรขึ้นกับเขาบ้าง??

จากนิติพร ชุมศรี เรื่อง "โลกของชานน"

ซานนเป็นเด็กบ้านนอก ครอบครัวมีปัญหา ฐานะยากจน ออกจากโรงเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เขาอาศัยอยู่กับหลวงพ่อบุญในวัดเล็ก ๆ ประจำหมู่บ้าน ต้องตื่นเช้าเดินหัวบันโตตามหลังหลวงพ่อบุญ อาหารมีให้กินแค่ไหนก็แค่นั้น เขาไม่มีสิทธิ์เลือกกินเหมือนคนทั่วไป ไม่มีเสื้อผ้าดี ๆ ใส่ไม่เคยได้จับเงิน ไม่เคยซื้ออะไรเลยในชีวิต ทุกสิ่งทุกอย่างได้มาจากการบริจาคและความเมตตาจากผู้หลักผู้ใหญ่ที่เข้ามาเยี่ยมเยียนหลวงพ่อบุญ

ชีวิตของเขาแทบจะไม่มีอะไรดีเลย ยกเว้นความดีในตัวเอง

เมื่อหลายปีก่อนพ่อของซานนแยกทางกับแม่ของเขา จากนั้นไม่นานจึงตัดสินใจฆ่าตัวตายเพื่อหนีความทุกข์ทั้งหลายในเพศฆราวาส ซานนลาออกจากโรงเรียนเมื่ออายุได้สิบสี่ปี และหันมาศึกษาวิชาชีวิต แต่เขาก็ไม่ได้ละทิ้งวิชาเรียนแต่อย่างใด ซานนชื่นชอบการอ่านหนังสือมาก และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอไม่ได้ขาด

วันหนึ่งมีเจ้าแก๊งจากเมืองกรุงเข้ามาถล่มสังฆทาน ซานนเข้ามาช่วยเหลือและคอยอำนวยความสะดวกให้กับเจ้าแก๊งจนเป็นที่ถูกอกถูกใจ

“ตอนนี้เธอทำงานอะไรอยู่?” เจ้าแก๊งถามด้วยความสงสัย

“ผมไม่ได้ทำอะไรครับ คอยดูแลรับใช้หลวงพ่อบุญอย่างเดียว”

“อยากมีเงินใช้มั๊ย?”

ซานนรู้สึกตื่นเต้นกับคำถาม เขามีความหวังบางอย่างขึ้นมา

“อยากครับ” เขาตอบตรง ๆ

“ฉันทำธุรกิจอยู่กรุงเทพฯ เป็นธุรกิจเกี่ยวกับโรงแรม มีตำแหน่งพนักงานทำความสะอาดว่างอยู่ ถ้าเธออยากทำ ฉันมีที่พักให้ฟรี เธอรับเงินเดือนอย่างเดียว สนใจมั๊ย?”

“สนใจครับ”

“งั้นเธอไปขออนุญาตกับหลวงพ่อบุญก่อนนะ อีกสามวันฉันจะมารับเธอไปทำงานด้วย”

พูดจบประโยค เจ้าแก๊งก็ไปกราบลาหลวงพ่อบุญและพูดคุยกันเล็กน้อย ก่อนเขาจะขับรถหายลับไป ซานนจึงนำความทั้งหมดแจ้งแก่หลวงพ่อบุญ ซึ่งท่านก็อนุญาตแต่โดยดี

สามวันต่อมา... มีรถตู้คันงามแล่นมาจอดหน้าศาลาวัดพร้อมเจ้าแก๊งคนเดิม ซานนสะพายกระเป๋าเป้ใบเก่าที่มีเสื้อผ้าไม่กี่ชิ้นตรงเข้ากราบลาหลวงพ่อบุญ

นี่เป็นครั้งแรกที่เขาจะได้ออกเดินทางสู่โลกใบใหม่ที่ใหญ่กว่าเดิม ตั้งแต่เด็กจนโต... ซานนไม่เคยได้ออกไปไหนเลย การเดินทางครั้งนี้จึงมีความหมายมากสำหรับเขา และเขาก็หวังว่ามันจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดี เพราะคนในหมู่บ้านแห่งนี้เข้าไปแสวงโชคในเมืองหลวง ไม่เคยมีใครสักคนหวนกลับมาเยี่ยมบ้านเกิดเพื่อบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่ประสบพบเจอให้เขาฟังเลยแม้สักครั้งเดียว จะมีก็เพียงหนังสือที่เขาอ่านและอุทิศชีวิตไปกับเรื่องราวตามตัวอักษรที่พรรณนาถึงชีวิตอันแสนศิวิไลซ์เหล่านั้น มันคือมหานครแห่งความสุขและดินแดนแห่งความฝันที่เป็นจริง คนหลายคนสร้างเนื้อสร้างตัวและกลายเป็นมหาเศรษฐี ณ ดินแดนแห่งนี้ ซานนเองก็อยากเป็นหนึ่งในกลุ่มคนเหล่านั้นเช่นกัน

“ดูแลตัวเองดี ๆ นะ” หลวงพ่อบุญกล่าวด้วยความเป็นห่วง พร้อมลูบศีรษะลูกชายสุดรักอย่างทะนุถนอม ซานนพยักหน้ารับและประนมมือก้มลงกราบเท้าลาเป็นครั้งสุดท้ายก่อนจะเดินขึ้นรถตู้คันงามไป

กรุงเทพฯมหานคร... เขาจำได้เพียงว่าเป็นศูนย์กลางของประเทศไทย และเป็นเมืองหลวงที่มีตึกสูง ๆ ขึ้นหนาตามากที่สุด ครั้งนี้แล้วที่เขาจะได้สัมผัสด้วยสายตาตนเองเสียที่ว่าสิ่งที่เขาเคยเห็นในหนังสือมันจะสมจริงแค่ไหนกัน

เอ๊ยดดดด !!!

ทันทีที่เสียงยางรถเสียดกับพื้นลาดยางมะตอย เจ้าแก่วัยหกหน้าให้สัญญาณ ชานนจึงคว้ากระเป๋าสะพายเปิดประตูลงจากรถ

“ ฮัดเซ๊ย !” เขายิ้มก้มตัวเองพลางใช้แขนเสื้อเช็ดน้ำไส ๆ ที่ไหลออกจากตา

เบื้องหน้าเป็นอาคารคอนกรีตหลังใหญ่หกชั้น เป็นสถาปัตยกรรมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่เขาเคยเห็นมา และแน่นอนว่าเมื่อมองไปรอบ ๆ ยังแลเห็นอาคารและตึกที่สูงกว่านี้อีกมาก ชานนสนอกสนใจกับสิ่งใหม่ ๆ เหล่านี้เป็นพิเศษ

เจ้าแก่วัยหกหน้าพาชานนเข้าสู่ภายในโรงแรม มีพนักงานหลายคนยกมือไหว้ด้วยความนอบน้อม ลูกค้าบางคนกำลังนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ และอีกหลาย ๆ คนกำลังนั่งรับประทานอาหารเช้า เขาถึงกับกลืนน้ำลายลงคออีกใหญ่ด้วยความทึ่ง และเหมือนเจ้าแก่วัยหกหน้าจะสังเกตเห็นจึงพาเขาไปหาอะไรทานก่อนจะกล่าวรายละเอียดแนะนำพื้นที่ใช้สอยแต่ละส่วน และหน้าที่ที่เขาจะต้องรับผิดชอบต่อจากนี้ไป เมื่อเสร็จสรรพ... เขาจึงนำสัมภาระไปเก็บไว้ที่ห้องส่วนตัวซึ่งมีพนักงานอีกคนอยู่ประจำก่อนหน้าแล้ว ชานนเลยถือโอกาสทำความรู้จักกับเพื่อนร่วมห้องพร้อมทั้งฝากเนื้อฝากตัวเป็นที่เรียบร้อย เขาหวังว่าชีวิตของเขาจะได้รับประสบการณ์ดี ๆ จากการเข้ากรุงในครั้งนี้

เย็นวันนั้น เพื่อนร่วมห้องอาสาพาชานนออกไปเปิดหูเปิดตาชมสภาพของมหานครอันกว้างใหญ่แห่งนี้ เขาตื่นตันอย่างบอกไม่ถูกที่ได้เห็นบรรยากาศยามค่ำคืนที่เต็มไปด้วยแสงสีเสียง มันดูน่าหลงใหลและทำให้เคลิบเคลิ้มชั่วขณะ

ทั้งสองหยุดมองร้านอาหารข้างทางร้านหนึ่งก่อนจะตัดสินใจกรายเข้าไป

“ อยากกินอะไรก็สั่งเลยนะ เดี่ยวเลี้ยงเอง” แจ็ค เพื่อร่วมห้องของชานนเอ่ยขึ้นมา

“ ขอบใจนะครับ” เขารู้สึกปลาบปลื้มอย่างบอกไม่ถูก พลางสังเกตเห็นแจ๊คล้วงวัตถุดิบบางอย่างออกมาจากกระเป๋ากางเกง ก่อนใช้นิ้วจะกด ๆ เลื่อน ๆ ไปมาอย่างมีความสุข

มันคือโทรศัพท์มือถือที่เดี๋ยวนี้พัฒนาคุณสมบัติเฉพาะตัวรวดเร็วปานสายฟ้า เรามีสมาร์ตโฟนเพียงเครื่องเดียวก็สามารถตอบโจทย์ความต้องการทุกอย่างได้ครบครัน ไม่ว่าจะเป็นการสั่งอาหาร ชื่อของใช้ต่าง ๆ ตั้งแต่สากกะเบือยันเรือรบ การทำธุรกรรมทางการเงิน การจองตั๋วสำหรับเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ บนโลกใบนี้ และอีกหลายอย่างที่ท่านทั้งหลายจะนึกได้ซึ่งมันมีแต่คำว่า “ ได้” เป็นส่วนใหญ่

ชานนอ่านหนังสือพิมพ์ประจำเลยทราบข้อมูลตรงนี้ดี เขาเองมีเพียงโทรศัพท์มือถือรุ่นชาวบ้านธรรมดาที่หลงพอให้มาใช้ติดต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นเท่านั้น และเขาเองก็ไม่ต้องการแสวงหาโทรศัพท์รุ่นใหม่ที่มีราคาแพงเลย เพราะฐานะของตนเองดีและพยายามตั้งใจไม่ให้กิเลสเข้าครอบงำ

“ ผัดกะเพราหมูสับไข่ดาวคะ” เด็กเสิร์ฟยกอาหารมาวางตรงหน้า

ชานนกล่าวขอบคุณก่อนลงมือจัดการสวาปามลงท้อง ส่วนแจ๊ยังคงนั่งเล่นโทรศัพท์ต่อไปพลางหัวเราะคิกคักอยู่คนเดียว ประเดี๋ยวก็ถ่ายรูปอาหารแล้วก็เล่นโทรศัพท์ต่อไป จนชานนกินจะหมดจานอยู่แล้ว จานข้าวของแจ๊คแทบจะไม่มีร่องรอยของการกินเลยสักนิด

...มันช่างไม่ยุติธรรมเอาเสียเลย เขาหลงลืมคนข้าง ๆ ไปได้อย่างไร ?

ระหว่างที่นั่งรอแจ๊ค ชานนก็เริ่มสนใจสิ่งรอบตัวอย่างจริงจัง

เรามีตึกสูงมากมายแทนที่ต้นไม้ เรามีรถสัญจรไปมาทั้ง ๆ ที่ถนนเกือบจะไม่มีที่ให้รถของเราแล่นได้อย่างสะดวก

กรุงเทพมหานครของพวกเราเป็นศูนย์กลางในด้านต่าง ๆ รวมทั้งขยะแห่งความเจริญที่กองพะเนินจนสร้างความเดือนร้อนให้ผู้คนไปทั่ว เรามัวแต่พัฒนาจนลืมเตรียมรับผลกระทบที่จะได้จากการพัฒนาเหล่านั้นด้วย ทุกวันนี้โลกร้อนขึ้น เราแก้ปัญหาด้วย

การซื้อเครื่องปรับอากาศมาใช้บรรเทา แต่ไอร้อนจากเครื่องปรับอากาศที่ระบายออกนอกบ้านมันกลับยิ่งทวีความร้อนมากยิ่งขึ้น พวกเราทุกคนต่างรู้ถึงวิธีที่จะช่วยทำให้อากาศดีขึ้นอย่างถาวรในระยะยาว แต่พวกเราทุกคนกลับละเลยและต่างก้มหน้ารับผลของการกระทำนั้นต่อไป

“ ฮึดเชี่ย ! ”

เป็นอีกครั้งที่เขาต้องก้มลงเอามือปิดปาก สภาพแวดล้อมที่นี้ซึกจะก่อวาระบบทางเดินหายใจเสียแล้ว มันเหมือนมีอะไรมาอุดตันจมูกทำให้เขาต้องขย้ออกบ่อย ๆ แถมอากาศก็ร้อนเหลือเกิน ทั้งที่ตอนนี้เป็นเวลาค่าแท้ ๆ หรือว่าอุณหภูมิของไฟที่กำลังมอดไหม้ก็กระทบกระทิงที่เป็นตัวการกระจายความร้อนแผดเผาผิวกายของเขา

แจ๊คเริ่มลงมือทานข้าวอย่างเอร็ดอร่อยหลังจากเสียเวลาอันมหาศาลไปกับการนั่งเล่นโทรศัพท์ ชานนรู้สึหงุดหงิดใจไม่น้อย แต่ก็ต้องซ่อนงำอาการเอาไว้ ในขณะที่เดียวกันหลังของเขาก็ชุ่มไปด้วยเหงื่อ

“ อยากรไปเที่ยวที่ไหนอีกมั๊ย ? ” แจ๊คเงยหน้าขึ้นถาม

“ ไม่ดีกว่าครับ ” ชานนตอบไม่คิด

“ เหนื่อยล่ะสิท่า งั้นกินเสร็จก็กลับเลยเนอะ ”

“ ครับ ” ชานนพยักหน้ารับคำ เขาเหนื่อยใจเหลือเกิน

คืนนั้นชานนนอนไม่หลับ ไม่ใช่ว่าเขาตื่นเต้นกับสถานที่แปลกตา แต่สิ่งที่เขาเผชิญในวันนี้ได้ทำให้เขารู้ว่าสังคมเมืองช่างต่างกับสังคมชนบทยิ่งนัก เขานึกถึงปฏิสัมพันธ์และความใกล้ชิดเมื่อครั้งอยู่บ้านนอก ที่นี้มีช่างห่างเหินยิ่งนัก ทุกคนเร่งรีบและต่างก้มหน้าอยู่กับโลกส่วนตัวของตนเอง

...โลกที่ถูกสมมติขึ้นและไม่มีอยู่จริง

ชานนเหลือกตามองนาฬิกาบนฝาผนังที่ซึบออกเวลาห้าทุ่มแล้ว แม้แต่ตอนนี้แจ๊คยังคงก้มหน้าเล่นโทรศัพท์ต่อไป ชานนยกแขนขึ้นก่ายหน้าผากและรู้สึกปลงกับภาพที่แลเห็น

หกเดือนผ่านไป...

ชานนนั่งอ่านหนังสืออยู่ในโรงซักรีดหลังจากทำงานหนักมาทั้งวัน เขากำลังอ่านหนังสือที่ว่าด้วยเรื่องของการพัฒนา เขาคิดอยู่เสมอว่าการพัฒนามักจะมาควบคู่กับการสูญเสียบางสิ่งบางอย่างเป็นการแลกเปลี่ยนกัน... และมันมักจะเป็นเช่นนั้นเสมอ ผลจากการเป็นคนรักการอ่านนี้แหละที่ทำให้เขาได้เข้าถึงข้อมูลบางอย่างที่เด็กวัยเดียวกันยากเกินกว่าจะเข้าถึง ความคิดของเขาเองก็ดูเป็นผู้ใหญ่เมื่อเทียบกับวัยรุ่นอายุไล่เลี่ยกัน มันเป็นเรื่องที่ผู้หมั่นแสวงหาสมควรได้รับ และอีกอย่างเขาเริ่มคิดถึงบรรยากาศแบบชนบทเพิ่มขึ้นทุกวัน ๆ

เย็นนั้น แจ๊คชวนชานนมานั่งตั้งวงรับประทานอาหารด้วยกันกับเพื่อน ๆ ของเขา เห็นว่าพากันไปจับปลาได้กลับมาตั้งเยอะเลยพากันฉลอปิ้งย่างปลากันไป อากาศรอบ ๆ ตัวร้อนพอ ๆ กับเปลวไฟที่เฝ้าไหม้เตาถ่าน แจ๊คยื่นปลาเผาตัวหนึ่งให้กับชานน เขาก็มองดูปลาผู้นำสารตัวนั้นก่อนใช้ส้อมเขี่ยไปมาและแะเนื้อกินทีละน้อยผิตกับเพื่อนคนอื่นที่พากันสวาปามเข้าปากอย่างสัตว์นักล่า เขาพยายามรีบกินให้เสร็จแล้วขอตัวมานอนอ่านหนังสือต่อบนเตียงนุ่ม ๆ ในห้อง และผลอหลับตอนไหนก็ไม่รู้มาารู้สึกตัวอีกทีก็ตอนที่ลำใส้ในท้องมันบิดจนแทบจะลุกเข้าห้องน้ำไม่ทัน

ปัง ๆ ๆ ๆ !!!!

“ ไอนัน ! เสร็จยัง ? ” เสียงตะโกนของแจ๊คดังลอดเข้ามา

“ แปนึ่ง ! ไกลแล้ว ” ชานนตอบกลับ

สักครู่เขาก็เปิดประตูออก แจ้ศรีบ่วงสวมต่อทันที

...นี่ดักกันท้องเสียหรือยังไง ?

ชานนมาทราบทีหลังว่าเพื่อนร่วมวงข้าวเมื่อคืนพากันท้องเสียระเนระนาด บางคนถึงขั้นลุกไม่ไหวต้องนอนดื่มน้ำเกลือแร่เพราะถ่ายหนักหลายรอบ

สาเหตุมันเกิดจากอะไร ?

ก็ปลาไงล่ะ ! ชานนไปสืบเสาะจนรู้ว่าปลาที่นำมาทำอาหารนั้น พวกของแจ้คไปได้มาจากแม่น้ำแห่งหนึ่งไม่ใกล้ไม่ไกลจากโรงแรมแห่งนี้ พวกเขาบังเอิญเห็นปลาพากันตายลอยเต็มคลอง ด้วยความที่รู้เท่าไม่ถึงกาลนึกกว่าปลาตายธรรมดาจึงตะลุยไปจับหวังทำอาหารมือพิเศษ แต่พวกเขาหารู้ไม่ว่าปลาเหล่านั้นมันตายเพราะสาเหตุใด... แถวนั้นมีโรงงานฟอกย้อมสีผ้าตั้งอยู่ วันดีคืนดีก็จะปล่อยน้ำเสีย ๆ ที่เป็นอันตรายลงสู่แหล่งน้ำ พวกเขาไม่ได้มีความเกรงอกเกรงใจชาวบ้านที่อาศัยน้ำตรงนั้นอุปโภคบริโภคบ้างเลย สิ่งมีชีวิตต่างพากันตายเกลื่อนส่งกลิ่นเหม็นเน่าไปทั่ว แน่نونว่าในร่างกายของสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นย่อมกลืนกินเอาสารเคมีเข้าไปด้วย พวกของแจ้คนับว่าโชคร้ายที่ดันไปเก็บปลาพวกนั้นมากินเลยต้องประสบเคราะห์หนักแบบนี้ กรณีของชานนกับแจ้คือถือว่ายังหลงเหลือกรรมคืออยู่บ้างที่ต้องเสียเพียงเล็กน้อย ไม่หนักหนาสาหัสเหมือนคนอื่น ๆ

เหตุการณ์ครั้งนี้สะท้อนให้ชานนหวนระลึกถึงบ้านเกิดเมืองนอน เขาตัดสินใจแล้วว่าที่จะกลับคืนสู่ถิ่นฐานเก่าของตนเอง สถานที่ที่ไม่ต้องหวาดระแวง สถานที่ที่เต็มไปด้วยพืชพรรณป่าไม้ สถานที่ที่เต็มไปด้วยความรักความเมตตาจากคนคุ้นเคย เขาได้เรียนรู้แล้วว่าเมืองหลวงแห่งนี้มีอะไรซ่อนอยู่ การพัฒนาที่เกิดขึ้นในเมืองแห่งนี้ได้ส่งผลกระทบต่อผู้คนอย่างไรบ้าง เราต้องศึกษาถึงข้อดีและข้อเสียของการพัฒนาให้มาก ๆ เราจะรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถรับมือกับภัยคุกคามที่เกิดจากการพัฒนาเหล่านี้ได้

จะเห็นได้ว่าในการพัฒนาประเทศ เราต้องใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติมากมายเพื่อวางโครงสร้างในโครงการพัฒนาหรือขยายเมืองต่าง ๆ โดยที่เราไม่ได้คำนึงว่าทรัพยากรเหล่านั้นล้วนมีอยู่อย่างจำกัด แต่การเจริญเติบโตของประชากรและความต้องการบางอย่างทำให้มนุษย์ต้องเบียดเบียนธรรมชาติ เราทุกคนต่างมองว่าการพัฒนาจะทำให้ประเทศเดินหน้าไปสู่ความเจริญได้ แต่ถ้าการพัฒนาของเรามันเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่แต่เดิม มันย่อมส่งผลกระทบต่อไม่ติดตามมาอย่างแน่นอน เพราะเราต่างรู้ว่าถ้าทรัพยากรธรรมชาติหมดไป มนุษย์คือผู้ที่ต้องแบกหน้ารับผลแห่งการกระทำของตน